

ПОСТУПАЊЕ УСТАНОВЕ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У СЛУЧАЈУ ЗЛОСТАВЉАЊА ШТИЋЕНИКА

Установа социјалне заштите у којој је извршено злостављање штићеника дужна је да поступа по Посебном протоколу за заштиту деце у установама социјалне заштите од злостављања и занемаривања Министарства рада, запошљавања и социјалне политике од 17.02.2006. године.

Из образложења:

"Правилником о забрањеним поступањима запослених у социјалној заштити ("Службени гласник РС" бр. 8/2012) чланом 6. став 2. прописано је да се физичким злостављањем корисника сматра свако поступање запосленог којим се угрожава или доводи у ризик корисниково физичко здравље, опстанак, физички интегритет или безбедност. Опис оваквог поступања дефинисан је у ставу 3. По члану 13. истог правилника запослени задужен за корисника, његов непосредни руководилац и директор установе односно руководилац пружаоца услуге, као и сви запослени дужни су да осигурају безбедност и здравље корисника у складу са садржином својих послова. По члану 14. прописано је да у случају злостављања или занемаривања детета на смештају у установи социјалне заштите, запослени предузимају кораке у складу са одговарајућим протоколом, односно другим актом којим је уређено поступање ради заштите детета од злостављања и занемаривања. По члану 15. када корисник има видљиве повреде или је злостављен на начин који може да доведе до физичких оштећења или болести, запослени одговоран за корисника, његов непосредни руководилац и директор установе односно руководилац пружаоца услуге, дужни су да кориснику обезбеде одговарајући медицински преглед без одлагања и да забележе све предузете радње у досије корисника и на другом одговарајућем месту.

Посебни протоколом за заштиту деце у установама социјалне заштите од злостављања и занемаривања Министарства рада, запошљавања и социјалне политике од 17.2.2006. године у глави 4. прописано је да је у сврху успостављања и реализације процеса заштите деце предвиђеног посебним протоколом неопходно успоставити следеће стручне тимове за заштиту деце и дефинисати њихову структуру, улогу, одговорности и начине комуникације: интерни тим, екстерни тим, тим за вођење централне евиденције; да су задаци интерног тима да прима пријаве о сазнању или забринутости да је дете доживело или је у опасности да доживи злостављање или занемаривање; прикупља информације о догађају и о детету; хитно предузима мере за безбедност детета и остале деце у установи; пријављује случај директору установе, екстерном тиму и тиму за вођење централне евиденције; блиско сарађује са екстерним тимом у даљем процесу испитивања процене и прављењу плана заштите детета и остале деце у установи. Послове екстремног тима обавља Тим за заштиту деце Центра за социјални рад или мултисекторски Тим за заштиту деце кога формира Центар за социјални рад са седиштем у округу на чијој територији се налази установа социјалне заштите. Редослед поступка у процесу заштите је пре свега откривање злостављања и занемаривања детета на следеће начине: присуствовањем особља или друге деце, ситуацији злостављања или занемаривања детета; препознавањем повреде на детету или на основу понашања детета које указује на могућност злостављања/занемаривања детета; поверавањем које може бити директно од стране самог детета или индиректно од стране друге деце у установи или других особа из установе или ва ње које имају сазнање или сумњу да је дете злостављано; обавеза пријављивања; пријем пријаве; неодложне интервенције за заштиту детета које се огледају у осигуравању физичке

безбедности детета. Уколико дете има видљиве повреде или је злостављано на начин који може да доведе до физичких оштећења или болести, задатак чланова интерног тима је да организују хитно здравствено збрињавање детета. Чланови интерног тима дужни су такође, да провере безбедност друге деце унутар установе, односно да ли су била изложена или постоји непосредна опасност да могу бити изложена злостављању и занемаривању и предузму адекватне мере њихове заштите у складу са Протоколом за заштиту деце. Чланови интерног тима заједно са васпитачем задуженим за дете (уколико он није означени злостављач) предузимају мере заштите безбедности детета којима се отклања ризик од понављања злостављања. Поступак према означеном злостављачу детаљно је регулисан у истом одељку протокола. Када је означени починилац злостављања деце лице запослено у установи, директор установе је дужан да га обавести о исказаним тврдњама против њега и започетом процесу заштите детета; уколико је директор обавештен од Интерног тима да безбедност детета/деце захтева удаљење запосленог са радног места дужан је да одмах у односу на њега предузме мере предвиђене општим актима; Екстерни тим у установи спроводи процес испитивања и утврђивања релевантних чињеница у вези са сумњом на злостављање детета/деце у установи. Испитивање које у установи спроводи екстерни тим има за циљ да прикупи податке о злостављању занемаривању детета; да интервјуише дете које је било изложено злостављању/занемаривању, а по потреби и другу децу у установи; да интервјуише особље установе, укључујући и директора као и све друге релевантне особе (родитеља/старатеља, наставнике детета, здравственог радника који је прегледао дете); да дође до закључака у вези са злостављањем/занемаривањем детета; да предложи мере у односу на дете и починиоца; да процени будући ризик од злостављања/занемаривања детета, да предложи мере за унапређење безбедности све деце у установи. Испитивање које екстерни тим обавља укључује разговор са дететом, разговор са другом децом, разговор са особом која је означена као злостављач, разговор са другим особама запосленим у установи. Екстерни тим је дужан да испитивање започне у року од пет радних дана од пријема пријаве интерног тима (осим ако ситуација не налаже хитнији поступак а испитивање треба да се заврши у року од наредних седам радних дана). Чланови екстерног тима након окончања поступка испитивања сачињавају детаљан извештај у односу на пријављени случај злостављања/занемаривања који обавезно треба да садржи закључак у односу на пријављену сумњу на злостављање/занемаривање детета и препоруке за мере заштите детета/деце у установи. Закључак може бити да је потврђена сумња на злостављање детета или да није потврђена сумња на злостављање детета.

У конкретном случају, остало је нејасно због чега тужени као установа социјалне заштите није поступала по цитираном Посебном протоколу. Уколико у установи и нису били формиран тимови (иако су по закону обавезни да их установе), тужени је био у обавези да обави разговор са штићеником и са осталим штићеницима који су те критичне вечери били присутни у соби како би на несумњив начин утврдио шта се тачно десило. У поступку пред нижестепеним судовима није утврђено да ли су такве изјаве узете. Поред тога, остало је нејасно да ли је описаним понашањем тужилац угрозио или довео у ризик корисниково физичко здравље, опстанак физички интегритет или безбедност, или је његово понашање било у сврху заштите запослених односно дежурних радника и осталих штићеника, што тужени наводи и у упозорењу о постојању разлога за отказ и у решењу о отказу. Осим тога, у поступку пред нижестепеним судовима изостало је и утврђење од чега је штићеник имао подливе на оку у ситуацији када се у тренутку пријављеног злостављања упућен код лекара који га је пустио уз констатацију да није животно угрожен и уз терапију хладних облога и бруфена, односно није утврђено да ли су шамари тужиоца могли до ујутру

проузроковати ове повреде на штићенику или је те повреде штићеник задобио од другог лица. Поред тога што није на несумњив начин утврђено да ли је тужилац као неговатељ физички злостављао штићеника, није разјашњено ни од каквог је утицаја неспровођење прописане процедуре у оваквим ситуацијама по Посебном протоколу као и да ли су пропусти у реализацији процеса заштите корисника у установи допринели да се штићеник ујутру пробуди са горим здравственим стањем од оног које је констатовано увече".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Рев2 2097/2019 од 5.3.2020. године, утврђена на седници Грађанског одељења од 3.7.2020. године)